

ZORUNLU KARŞILIK VE UMUMİ DİSPONİBİLİTE HAKKINDA TEBLİĞLERE İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Zorunlu karşılıklar ve disponibilite hakkındaki 29/3/2002 tarih ve 24710 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2002/1 ve 2002/2 sayılı tebliğler, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile finansal sektörün kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmesi ve 1211 sayılı Bankamız Kanununun zorunlu karşılık ve umumi disponibilitelere ilişkin maddesinin değiştirilmesi nedenleri ile, Avrupa Birliği'ndeki ve diğer uluslararası uygulamalar da dikkate alınarak, aşağıda açıklanan biçimde yeniden düzenlenmiştir.

16/11/2005 tarih ve 25995 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Zorunlu Karşılıklar Hakkında 2005/1 sayılı Tebliğ" esas olarak 16/12/2005 tarihli zorunlu karşılık cetvelinden başlamak üzere yürürlüğe girmekte, "Umumi Disponibilite Hakkında Tebliğ" ise 16/11/2005 tarihinde yürürlükten kaldırılmaktadır. Bu çerçevede;

1. Mevcut hali ile uzun zamandır işlevini yitirmiş olan disponibilite uygulamasına son verilmektedir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 46 ncı maddesinde bankaların; Bankamızın uygun görüşü alınmak suretiyle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenecek usul ve esaslara göre asgari likidite düzeyini hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorunda oldukları hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu çerçevede BDDK'ca, Bankamızın uygun görüşü alınarak kapsamlı bir likidite düzenlemesi yürürlüğe konulacaktır.

Diğer yandan, AB Komisyonu'nun 9 Kasım 2005 tarihinde açıklanan 2005 yılı Türkiye İlerleme Raporu'nda, bankaların Merkez Bankası'nda zorunlu olarak DİBS bulundurması uygulamasının "kamunun finansal kuruluşlara imtiyazlı erişiminin engellenmesi" ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilmektedir. Yürürlükteki işlevini zaten yitirmiş disponibilite düzenlemesinin kaldırılmasıyla, bankaların Merkez Bankası'nda DİBS tutma zorunluluğu sona erdirilmekte ve böylece AB müktesebatına uyum konusunda da önemli bir adım atılmış olmaktadır.

2. Bilindiği gibi, Bankamızca 20 Aralık 2004 tarihinde açıklanan "2005 Yılı Para ve Kur Politikası" metninde, piyasada likidite sıkışıklığının ortaya çıkması ile birlikte bankaların esnek ve etkin likidite yönetimi yapmalarını teminen, mevcut uygulamada yarısı ortalama olarak tutulan Yeni Türk Lirası zorunlu karşılıkların tamamının ortalama olarak tutulmasının planlandığı duyurulmuştu. 2005 yılındaki yoğun döviz müdahalelerinin öngörülen likidite sıkışıklığını geciktirmesi nedeni ile bugüne kadar başlatılmayan Yeni Türk Lirası zorunlu karşılıkların tamamının ortalama olarak tesis edilmesi uygulamasına 2005 yılı sonundan itibaren geçilecektir. Bu uygulama, maaş ödemelerinden kaynaklanan emisyon artışları ile vergi ödemeleri ya da ihale-itfa farkları nedeniyle önümüzdeki dönemde ortaya çıkabilecek

kısa süreli Yeni Türk Lirası likidite dalgalanmalarının faiz oranları üzerinde baskı yaratma olasılığını daha da azaltacaktır. Böylelikle, kısa vadeli faiz oranlarının daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulmasına ve dolayısıyla enflasyon hedeflemesine geçilecek olan 2006 yılında faiz oranlarının etkin bir politika aracı olarak kullanılmasına katkı sağlanacaktır.

3. Bankamız Kanununun zorunlu karşılıklar hakkında 40/II nci maddesinin yaptırım uygulamasına ilişkin hükmü, Avrupa Konseyince zorunlu karşılıklara uygulanacak yaptırımlar konusunda Avrupa Merkez Bankası'na verilen yetkiler de dikkate alınarak, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 168 inci maddesinin F bendiyle "Zorunlu karşılıkların ve umumi disponibilitenin süresinde tesis edilmemesi veya eksik tesis edilmesi halinde Banka, belirleyeceği usul ve esaslara göre, eksik kısım için; Banka nezdindeki hesaplarda faizsiz mevduat tutulmasını istemeye veya cezai faiz tahakkuk ettirmeye yetkilidir." şeklinde değiştirilmiştir. Bu hükme istinaden zorunlu karşılık tebliğinin yaptırım uygulamasına ilişkin maddesi yeniden düzenlenerek, eksik tesis edilen Türk parası zorunlu karşılıkların 2 katı tutarında Yeni Türk Lirası cinsinden, yabancı para zorunlu karşılıkların 3 katı tutarında ABD Doları cinsinden mevduatın, Bankamız nezdinde açılan bloke hesaplarda, karşılıkların eksik tesis edildiği süreler dikkate alınarak faizsiz olarak tutulması, bunun yapılmaması durumunda ise eksik tutarlara tesis süresi esas alınarak cezai faiz uygulanması öngörülmüştür.

Böylelikle, zorunlu karşılık yükümlülüklerinin eksik yerine getirildiği hallerde, cezai faizin bir defada ve nakit olarak tahsil edilmesi yerine faizsiz mevduat tutturulması yoluyla bankaların likiditeleri ve dolayısıyla mali bünyeleri üzerindeki olası olumsuz etkiler en aza indirilerek, faiz oranları üzerinde baskı oluşması da önlenmiş olacaktır.

4. Yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Fon) Kurulu'na "hisselerinin çoğunluğu veya tamamı kendisine intikal eden bankaların kanuni karşılık yükümlülüklerini cezai faizlerini de kaldırmak suretiyle erteleme ve düşürme" yetkisi veren hüküm, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Fon Kurulu'nu sadece Fon'un gelirleri arasında yer alan zorunlu karşılık ve disponibiliteler cezai faizlerini kaldırmaya yetkili kılacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Yeni yürürlüğe giren Bankacılık Kanunuyla, Bankamız Kanununun zorunlu karşılıkları düzenleme yetkisine istisna teşkil eden söz konusu hüküm kaldırılmış bulunmaktadır. Bu çerçevede, bu tebliğ ile, Bankacılık Kanunu'na göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fon'a devredilen kredi kuruluşlarının Fon'a devredildiği tarihten itibaren zorunlu karşılık yükümlülüğünden muaf tutulması düzenlenmiştir. Böylece, daha önce yürürlükten kaldırılan Bankalar Kanunu'na göre Fon'a devredilen ve Fon Kurulunca zorunlu karşılık yükümlülüğü kaldırılmış olan bankaların söz konusu muafiyeti sürdürülmüş olmaktadır.

5. Zorunlu karşılıkların hesaplandığı tarihlerde, yükümlülüklerinden kaçındığı tespit edilen bankalar ile bu yola başvurmeyen bankalar arasındaki haksız rekabeti önlemek amacıyla, yapılan inceleme ve denetimlerde zorunlu karşılık yükümlülüklerinin hesaplandığı tarihlerde yükümlülüklerinden kaçındığı tespit edilen bankalardan, zorunlu karşılık yükümlülüklerini tek bir gün yerine iki yükümlülük hesaplama tarihi arasındaki günlerin bakiyelerinin ortalamalarını alarak hesaplamaları istenebilecektir.

6. Türk parası ve yabancı para cinsinden yükümlülüklerin tabi olduğu zorunlu karşılık oranlarında mevcut durum korunarak, Yeni Türk Lirası yükümlülükler için yüzde 6

ve yabancı para yükümlülükler için yüzde 11 olan zorunlu karşılık oranları uygulanmaya devam edilmektedir.

7. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile özel finans kurumlarının adının "katılım bankaları" olarak değiştirilmesi ve banka tanımının katılım bankalarını da içermesi nedeniyle bu tebliğde özel finans kurumları ibaresine yer verilmemiştir.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.